

Catalunya Artística

LA SENYAL DE LA CREU.—FUXÀ Y LEAL

15 céntims

Deu los quart. Com els hi ha probat tot aquet temps qu' hem estat sense veurens—Bé? Me n' alegro.

No sé si vostés m' hauran trobat á faltar—cosa que m' estufaria molt, perque fora senyal de que m' havían posat simpatia;—lo que si puch dilshi, es que jo 'ls anyoraba de debó aquets moments d'esplay, xarrotejan ab vostés, á la bona de Deu, de l' una cosa y de l' altre.

Creguin qu' es un gran que, al arribar á cap de setmana, lo de poguer esbravar la alegríja, ó rabia, amagatsemada durant els set días transcorreguts. Sobre tot pe'ls que tenim el natural obert, es un martiri l' haverse de quedar á n' el pap, lo qu' un pensa dels homes y las cosas. Aixis es, qu' encara no s' ha presentat ocasió—fora ja, certs obstacles d' ordre... numismátich, que se m' havian entravessat á la gola, enfosquintme la veu d' una manera que ni jo mateix casi m' entenía,—he représ el meu lloch de sempre, ab vera joya de tornarlos á escometre.

Y ha sigut una llástima que precisament m' anés á quedar mut, en aquesta época. tan abundosa en fets y accidents, d' aquells que permeten donar gust á las llengas criticaíres... y ja sabéu qu' es la meva flaca. Aixó sí: no faig com molts qu' en lo seu afany de criticar tiran á terra bo y dolent, sense mirar prim, y no 's cuydan d' aixecar res en cambi. Un servidor s' assembla. en aquet punt, á n' els mestres de casas de poblet, que 'l mateix manejan el magall, per enderrocar la paret vella, qu' agafan la paleta, per bastir nous fonaments. Sols en aquet sentit es útil la crítica: destruint lo vell y creant lo nou, qu' ha de sustituirho.

Tornanthi donchs, creguin que m' ha dolgut la meva vaga forsoosa, d' aquets días, jo 'ls hi asseguro que n' hauriam enllestit de feina.

Quina cassera podía ferse de *milocas* y altres aucellazos per l' istil!

Qu' han sigut las festas ab que Barcelona ha

obsequiat als forasters, sino un veritable estol de *milocas*? Llastima de diners tan mal empleyats. Qué n' ha quedat? Quin profit 'moral ó material n' ha tret el poble indigena y 'ls forasters? Llevat de l' exposició d' Art antich, tot lo altre, no ha tingut cap influencia en la cultura general, primer, y pot dirse unich fi, que no deurian perdre de vista, 'ls organisadors de tota festa y espectacle públich.

Y pensar que ab lo que s' ha esmersat en llustrina y fochs de totas menas, ni habia per fer obra bona y de durada? Repetim, llástima de de diners tan mal empleyats. y no fem mes comentaris, qu' are ja no serian oportuns.

Notem de passada, per aixó, el bon acert del nostre molt ilustrissim ajuntament. Ha fet com els *gentios precoces*; prometen prometen... pero no pagan... May arriba l' hora de donar fruit, las esperansas que feren neixer.

El nostre magnífich ajuntament, semblava qu' havía de fer y desfer tot lo mon, al sortir, nou de trinca, de las urnas, y tot s' ha quedat en promesas y esperansas. La política á la menuda l' ha esterilísat.

N' hi ha prou ab que una de las remadas en que estan acollats els nostres regidors, proposi alguna cosa, perque tots els de las altres se li tirin al demunt y ofeguín la iniciativa. No hi fa res que la proposició, sia profitosa per la ciutat: allí no 's miran mes profits, ni mes interesos, que 'ls del partit y la botigueta. Totas las discusions poden reduirse á un esquemática sencilla, qu' encanta y consola.—¡Clerical!—Masó!—Castellá!—Separatista!—En el fons, aquets son el únichs arguments que gastan aquells senyors del saló de Cent, convertit casi en safreix de bogaderas.

Ara darrerament els catalanistas proposaren, ab motiu de no recordo quina subvenció, que 's recomenés á las escolas subvencionadas, l' ensenyansa del catalá. ¡Senyors quin trán-gul! Semblava com si, ns trovessim en plé Congrès. La *hidra separatista* y tota la demés carrinclonería parlamentaria feren anar en doyna, lo mateix que si ja s' hi ensajessin, per cuan els fassin diputats.

Y vostés diuhen que van de cara al progrés, senyors revolucionaris de quincalla? ¡Encare no se n' han adonat, de que, ab l' ensenyansa en castellá, lo que 's logra es convertir á las criaturas en lloritos, que diuhen d' esma, lo que no poden entendre? No sembla sino que cap

de vostés sigui pare de família y no tingui fills que vagin a estudi.

Vaja, pleguin el ram, ó mudin el rétol de la botiga. En comptes de reformadors y lliberals, diguintse tradicionalistas, y encare de la pitjor mena. Dels qu'adoran una tradició de fórmulas retóricas, buidas y carrinclonas.

Sabeu quin es el resultat, d'aquesta sacrosanta tradició de patriotisme que vostés defensen? Momificar el cervell dels ciutadants de demà, en el moment millor per enmotllarlo: ferne autómats que treuen metódicament del calaixó de la memòria, 'ls pensaments ó las bestiesas que 'n la escola 'ls hi han fet amagatsemar, en comptes d'homes que pensin y esperimentin per els mateixos.

La llengua es el vehicul del pensament, y mal podrán desenrotllarse las facultats intellectuals de l'infant, á qui s'obliga á apendres de memòria, definicions y reglas, en una llengua estranya, que no pot entendre. Per aquet sistema, s'arriba á fer batxillers en filosofia y

lletras que recitan d'esma l'assignatura, sense sapiguer moltes vegades lo que diuen. Parlo per experiència y tothom qu'hagi passat per l'institut, recordarà casos d'aquestos.

Y després vostés parlarán de llibertat, progrés y tota la faramalla retórica, obligada en tot discurs de la flamarada! Com volen que siguin may una realitat, el deslliurament y el progrés de la nostra terra, si vostés contribueixen á fer esclaus de la rutina, aixís que venen al mon, als que demà, ab el seu esforç intel·lectual y material haurien de deslliurarla.

Y en tot passa 'l mateix; la competència de botigueta se sobreposa á las demás consideracions.

No 'ls sembla senyors regidors de la ciutat blanchs y roigs, catalanistas, republicans y altres que comensa á ser hora de deixar de banda, las baixas passions de la política á la menuda, per pensar una mica en los interesos del poble, d'aquet poble que 'ls ha fet lo que son ab el seu vot?

JOSEPH PIULA.

Per la senyal....

Pe'ls porticons oberts, va penetrant el dia
dintre la cambra tébia, suaument....

Fet el darrè somris al somni qu'es destria
el petit es desvetlla hermosament.

La mare carinyosa y amatent
li dona ab sas carícias el bon-dia.

La camisola es curta. Blanch, rosat
en sa nuesa pura
riu be y á tot esclat
com riu una criatura.
Y ensenya las dentetas
y repicant de pous fa ball manetas.

Es el bell despertâ
en tota sa excelencia!....
Moment armonios lluny del demà.
Es la santa innocencia!

--Reyet, amor!--y de petons la mare
li ompla 'ls brassets y la rienta cara,
bes sobre bes, ditzosa y delirant.
Es la videta d'una vida gran!

Y 'l te dret á la falda. Bona dona
li ensenya d'eivar son cor á Deu,
y acostant á son front sa ma bufona
li diu ab pietat:—Digas fill meu,
Per la.... senyal.... de la santa.... cren....

Falta darrera falta
tan menut, seriós, preocupat
fent els deu mil esforços s'ha senyat.

¡Es el salta viralta...
lo que á n'ell te engrescat!

¡Es el nostre senyó....
ab aquell petó!

RAFAEL NOGUERAS Y OLLER

La clotada

Te per fons un ayguamoll
entre mitj de serra y serra,
els alts cims l'agrimenant
entre molsa se desgellan
y en enfilall bellugós
va enjoyant l'estany de perlas.
De l'immensitat del cel
una immensitat se'n queda,
y en el fons del ayguamoll
té á la nit un món d'estrellas.
Al damunt l'ombra dels pins
una altra ombra va extenentse,
y ab plácida quietut
el clot á la son s'entrega.
L'estany, desitjós de llum,
ab sa mirada al cel tempta;
ja hi cau un estel boyrós,
un de brillant al darrera,
un altre llisca al estany,
y un altre, y un altre sempre,
que 'l cel seré en devassall,
com si fos sa mellor festa,
l'imens enfilall esmuny
de son rosari d'estrellas,
y un chor tosch dintre l'estany
canta un himne á las tenebras
mentres dona el "bona nit"
un aucell mitj adornit.

JOAN CLAPÉS Y CORBERA.

Del llibre CANTS DE NATURA.

1a Cabalcada Artística.

El desconegut

Lema: miseria...

Els moradors al primer tros de teula que s'esllevisá, sens darse trevall en apariarlo, buscaren al veurer senyals d'enrunarse, altre casal mes proper al poble, abandonantlo per sempre, encare que després bon servey los hi feya cuan els pastors trescant per las serras ab el remat que la tempesta els soptava, sens donarlos temps d'assolir els quintanars del nou casal allavors si qu'el mas de las feixas plá qu'els servia, mes, els ayguats, la tempesta que sovint descarregava en aquellas afraus, habían malmés bona part de porxada y en una nit de borrasca un llamp finí d'enrunar casi tota la teulada, deixant las cambras al ras del temps, á sol y á serena, en un estat que cap vianant qu'el soptés la tempesta prop d'aytal lloch li acudia la déria de buscar aixopluch ahont al menys s'hauria mullat tant com seguint el dreturer camí del poble; el casaloj ja es trobava tant abandonat enmitj de las runas, que 'ls pobres, que com aus de pas crehuavan aytal llogar preferían ajocarse vora els pinatars del torrent que no en aquell mant de pedruscall.

Refer lo casal, á mes d'atalayarsen un xich

tart, hauria sigut massa trevall; del mal al menys que per aquest no s'era perdut pas, las cullitas malmesas de tants ayguats, una bona tungada sens poguer els mossos anar al bosch á fer llenya ni carbó, no savent si el demá proper la malestruga encare la tindria de companya, no estava per desdinerarse, tot lo mes que podria fer en bé d'ell, fora el de buscar, com buscá altre montanyench que li emparaulés la compra del casaloj per desfersen á bon preu ja que donchs per res li servia; á no esser que servis per malestar, al veure que coquí en apariar l'adop de la primera esquerdá, are se ho tenia de vendre ó baratar á la voluntat de qui li comprés aquell munt de runas.

Un jorn al matí, sortint de missa tardana l'amo del casal de las feixas, boy dirigintse ab altres montayenchs al hostal á fer el trageix en espera del mitj-dia, els féu á saber qu'el casaloj era venut y á bon préu, donchs que al baratarlo ne tragué molt mes de lo que esperava; els companys prou ni feren de preguntes, pera sebrer qui era el tonto d'haber comprat á crescut préu el casaloj de las feixas, el no

responia á temps, qui era el nou amo á ben cert que no ho sabia, no mes qu'era de terra llunyana, potser assolia la montanya en busca de salut; son aspecte no li era repugnant, perquè havia de trovarlo repugnant si á doll el diners li féu saltar? la mirada si que la trová parescudia á la d'una fera cuan destrament ovira al enemich ficsant sos ulls per no esser víctima d'un descuyt; la parla si que poch gaudia la conversa, era brusch y si á cop de preguntas els llabis desclohia, de sa boca no mes sortían mots soltssens allargar la resposta per finir prompte la conversa y cuan ab ell, lo coqui venedor visitá el casalot, al veurerel tot perdut y enrunat pedruscall y terra en barreja, no mes que un tros d'hostatje sota aixapluch y trepitjant aytals catifas, com mofantse del montanyench venedor, que al sentir la fibbla que li feren las paraulas del desconegut, creya perdre el negoci.

—Aixó es un cementir... ¡veus aquí la fossa que m espera!— La compra es perdía sens dupte, mes no fou aixis, el desconegut soptadament com refent coratje que no li mancava, s'encara ab el coqui—¿quant ne volia de las runas?—el terralloner no es quedá curt, á la rebaixa sempre hi fora á temps; sens regateix li vingué á bé el preu demanat, el casalot quedá per ell prenent posesió acte seguit del cementiri, com ell l'anomenava; en tan qu'el montanyech rialler devant del bon negoci que havia fet y ab els diners al butxacó, xano, xano s'en allunyava del casalot, un crit del desconegut va ferlo recular; era día de dine-rons, bona sort li portava, volia un jas pagant-li al moment ab la condició d'enviarli tot seguit de que arrivés á soncasal; xano, xano tornava á fer via camí de poble, soptantlo altre crit, mes aquell cop no era per compres, el desconegut parlá alashoras ab véu ferma y concisa que al coqui va esporuguir la nova encomanda que li feya.

—D'aqueix portaló no el passéu mes, mentre jo aleni, com sigui mort el casalot de vos torna serne propietat ... ab Déu sigau.

Sens donarli treva pera respondrer jirant grupa, mentres el coqui estranyat, arronsant espatllas y un xich pensatiu s'allunyá de las feixas ab la fatlera del qu'el nou amo de las runas, era boig y á rematat.

—A fé de Déu no ho comprench, el casalot me so venut y els diners á la poy... y el casa-

lot es meu altre cop... deusser boig?... va!.. va!.. si es boig qu'el tanquin lo negoci es fet...

Per xó content y alegroy com una cigala ab escalf del raig de sol, feya sebrer á sos amichs al exirne de missa tardana, qu'el casalot de las feixas era venut y á bon préu, estranyant-se tan de que hi hagués en tota la vall qui tingué el cervell aygualit per comprar el casalot que ni els pobres per aixopluch el volían.

—¿Quí es l'amo—tothom li preguntava, mes el coqui arronsant espatllas mossegantse els llavis de rábia en haber tingut la llengüa massa llarga, sols hi afegia en resposta:

—Un desconegut... y veu en baix pera consol á l'afany y set de riquesa—ja els tinch al but-jacó.

Els del Hostal prou sapigueren qui era el nou amo, donchs l'únic lloch que frequentava de cuan en cuan, era allí, encare en horas que cap estrany á la casa pogués trovar; feya provisions pagadas á bon préu, y poch sa boca obría en paraulas buydas de sentit, feya las provisions menesterosas per el sustent material del cos, allunyantsen del hostal rebutjan l'entrar en conversas; lluny dels moradors d'aquellas afraus, la soletat era sa mellor companya.

Sol y vern minava el casalot de las feixas, sol y vern havia prés posesió del palau enrunat rebutj de pobres captayres, vianants forsats que mes els plahia 'ls ombrius dels pine-tars; sol y vern sens mes catifas qu'el pedruscall y la runa, sota aixopluch d'un tros de sostre qu'enrunantse restava, fent son conjunt una cambra qu'ell de cop y volta batejá: un cementir, la fossa qu'el mon li donava....

El temps assolia la calmosa estada tardorenca, y ab ella esdevindrian las nits foscas que'el celatje es confon ab la negror que com un vel emvolcalla la terra... y el tétrich pas de la ventada brunsint y resonant ferestecament per aquellas afraus, faría trontollar las cimallas com volguentlas enderrocar; plujas y mes plujas, tempestas y tamburinadas convertirían en cascadas y torrents els curriols y camins, sembrant la tristor; tristesa corprenedora per el pobre emigrant del plá que busca el consol en lo seu desterro forsats que sens remey tindria d'acostumarse, tornant á passar las horas del día abstret y pensatiu, á mes de contemplar las quatre parets que la malestruga del destí li deparava; devades sens darse'n compte, una llágrima s'escorría cara avall, llágrima

precusora del plor que après esclatava, per restarne novament capficat y mitj abatut del ensopiment que aclaparava son ser, apropantse á la pensa esbogerrada recorts esbahits que de promte es revifavan; y com una visió contemplava son pas per els sotregals de la ciutat que foren la corrent per sa perdüa; es tornava á veurer empengut per la corrent d'una nissaga de sers humans, xorca de sentits, que l'enlayrava novament pera destimbarlo á mes fonderia d'ahont había caygut per primera volta; sentia de nou l'afany de riquesa, set de diner, no perdonant manera per apagarla, la sort li tornaria á ser contraria com un jorn ¡passat y la massa imperdonable l'empenyeria fins á las

portas del presiri.... oh! no, may més el temptaria l'orgull; sos enemichs á ben segur que s'en gaudirían del seu desterro forsat, aquells mateixos que l'oblidaren menyspreantlo y fugintne com d'un apestat ... ¡Miserables! no els torbaria mes el repós.... Y en insomnis, visions crudels qu'encare que passatjeras l'encerclavan en un estat febrós, follament abandonava son cau, sortint al defora á respirar á plé pulmó l'ambient del nou terror.

—May mes!.... may mes!....—repetia feblement guaytan al lluny volguent ovirar la ciutat emigrada; mes una carena de montanyas y mes enllá altre serra mes gegantina privavan d'ovirarla.

(Acabará).

Anyoradívola

Llúny de la paterna llar,
sense ilusions ni esperansas
¡que n'es de trista la vida!....
y com s'anyora la pátria!
No mes vénen los recorts
com agre-dolsa rosada
cayent sobre flors marcidas
que coll-torsa l'anyoransa!

El Sol se pón!.... en lo si
s'enfónza de la mar bráva!....
Clóch las parpéllas!.... somníol!....
¡Já tórno á véure la pátria!....
á ma aymada Catalunya....
ab els ulls potents de l'ánima!....

Y veig del Mediterrá
la cinta d'escuma blanca
fistonejant la ribera
de la extensa, hermosa prada,
que'l Llobregat joganívol
réga amorós ab sas aigüas!....
A part d'amunt de la vila,
d'arbres y vinyas voltada,
coneguda pels del poble
ab el nom de «La Casa-Alta»,
véig, grandiosa, senyorial,
y ab sas antigas murallas
la Masía en que nasquí....
y ahont la mare 'm bressoláva!....

¡Ab els fills dels masoverés
com corríam y saltávam
per las vinyas y per l'era
y per tota l'encontrada!
¡Téndres recorts d'infantesa,
com endolssiu la meva ánima!

¡Que be l'oviro 'l passat!....
¡Sembla que m'hi trovo encara!....

Veig l'hermita de Vall-vitge,
humil capella boscana
dins la que en mitj de l'arbreda
la Santa Verge s'hostatja....
La que'l Comte Berenguer
lo Gran, construhí en la plana,
fá ben prop de vuitcents anys,
Santa Eularia Provenzana ...
Y veig la de Sant Ramon,
al bell cim d'un cingle, blanca,
contemplant embadalida
la planúria regalada....
¡Pradell d'intensa verdor
boy encerclat de montanyas!....
¡Montjuich.... Sant Pére Mártri ...
Garráf.... y al fons la mar bláva!

El campanar de la vila
per sobre un aixám de casas,
sembla que gelós las vetlli,
com pastor á la remada
d'ovellas amorosidas
que pasturan per la prada....!

Mes dels somnis se'n desperta
que tot lo del mon s'acaba!
Obro'ls ulls.... y la nit fósca
de tenébras m'embolcalla....
¡Ma terra nadiuha es lluny! ...
l'adversitat me'n sepára!...
Y altra volta sento en mí
la tristor de la anyoransa
que com fret de mort m'arriba
á lo mes profón de l'ánima!

LLUÍS D' ALEMANY Y RÁFULS

Una excursió al Montseny

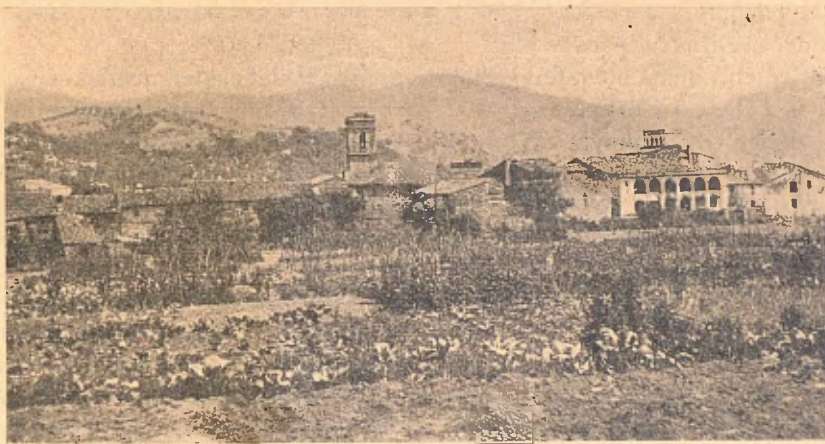
(CONTINUACIÓ)

IV

Arbucias, Castell de Monsoriu.—Hostalrich y son castell.—Recorts de la guerra dels francesos.—Siti de Hostalrich.—Patriotisme de sos habitants. Defensa y abandono del Castell.—Acció de San Feliu de Buxalleu.—El general Estrada se rendeix. Se salva part de la forsa.—Arribada dels fugitius á Vich.

Per bonica y ben conservada carretera, vorejant el rieral d' Arbucias, s' arriba á dita

Aquest castell (*Mons Sirici*, segons antics documents de l' Edat mitjana) qu' está situat al cim d' una gran montanya á la part del Mitjdia d' Arbucias, ofereix un conjunt imponent per la grandiositat de sas runas, essent molt poétich per sa artística silueta que destaca per entre un bosc forsa atapahit, produhint en l' ànim del visitant una bellíssima emoció. Diu el cronista Descloit, referintse á 'n aquest castell que *era en su tiempo uno de los más bellos y nobles del mundo*. Pertanyia antigament á la

Vista general d' Arbucias.

vila en poca estona; el viatge 's fá rapidament, en menys d' un' hora, presentantse á la vista del vianant un magnífich pahisatje.

Arbucias te carrers antiquíssims com el del Castell, y atravessa la vila una riera tan abundosa que constituheix la riquesa de tota aquella vall. Sobre la riera s' hi veu el cementiri y l' hermita de la Mare de Deu de la Pietat.

Continuant la carretera en direcció á Hostalrich, se troba á la sortida mateixa del poble, un pont forsa bonich que serveix per' anar desde l' cementiri á la carretera. A mitja hora de la vila y al repeu de la montanya hi ha el camí que conduheix al castell de Monsoriu, essent precis pera anarhi pujar el Coll de Castellar, y desde allí, per un carriol que serpeja en mitj d' un atapahit bosc d' alsinas, per una rapidíssima pujada, s' arriba á las runas del castell de Motsoriu.

noble casa de Cabrera, mes tart passá á dependir de la *Generalitat* de Catalunya, essent un dels baluards de la causa del país durant las revoltes contra D. Joan II. En 1464 torná en poder del rey, que en 1471 lo vengué á Joan de Sarriera, traspasantlo després aquest á un altre noble. Avuy perteneix á Na Josepa Salleta, propietaria també de la Font Picant de Sant Hilari.

Caminant sens deixar la carretera y continuant una gran baixada, s' arriba á Hostalrich, població románica, antiga plassa forta, ab un castell antiquíssim qu' avuy no serveix mes que pera recordar gestas passadas de nostra terra. En l' any 1808 fou el terror de las tropas napoleónicas, puig sofrí un rigorós siti, resistentlo heroycament.

Se trobava de governadó en el castell, durant els quatre mesos que durá aquest, el va-

lent general D. Julià d' Estrada, persona de grans qualitats y potser la mes indicada pera portar á bon terme la delicada misió que l'hi estava encomanada. Feya mes de dos mesos que 'ls sitiats passaban á mitja ració y comensava ja á escassejar l' aygua. Tenint en compte que 'l castell había sofert varis assalts y que no era pas possible rebre auxilis de cap mena, resolué 'l general abandonarlo ans que rendirlo al enemich, efectuant la sortida 'l dia 12 de Maig de 1811, no sens ans posarse d' acort ab els oficials de la guarnició.

A 'la matinalada del mateix día se comunicá á la tropa que la sortida estava resoltament acordada pera efectuar-se la nit vinent, quina nova fou rebuda ab moltes probas d'alegría y satisfacció.

L' enemich observá un mohiment extraordinari en las forsas que guarnían el castell, no quedantli cap dupte de que 's tractava d' una sorpresa, reforsaren las avansadas situadas vora 'l riu Tordera, puig se creyan que en cas de intentar la sortida s' efectuaría per dit lloch.

Una guerrilla que estava allotjada á *Casa Blanca*, á la vora dreta del mateix riu, feu durant tot el día un nutrit foc, sobre la font que 's troba á la part esquerra, destruintla completament, logrant d' aqueix modo que la

Arbucias. — Un tros del carrer del Castell.

guarnició del castell quedés sense aygua enterament; ja que era l'única font d' aquells voltants que no habían pogut destruir.

Serían las 10 de la nit, ab una claror de lluna que podia competir molt bé ab la del día, cuan la guarnició passá las avansadas enemigas per la part del camí real de *Sant Celoni*, atravessant ab la lleugeresa de 'l llam tota la planuria que separa 'l castell dels voltants de Massanas.

Duas guerrillas de uns 60 homes cad' ura, á las ordres dels capitans Vidal y Cuevas, del batalló de Girona, feren la descuberta, havent

rebut l' ordre d' acorrallar a enemich, sens engegar ni un sol tret. Cumpliren ab tota brauhesa, sufrint el graneijat foc de fusellería y bombas, ab quin probá l' enemich de privarlos la sortida, retirant-se per últim sorprés per tan gran proba de valor.

La columna passá per casa Nualart, pujá á Sant Jacinto y seguí son camí vers Sant Feliu de Buxalleu. Ans d' arribar á l' esmentat poble la columna fugitiva, veige de prompte atacat son centre per un destacament italiá.

Tot seguit el general Estrada se feu cárrech de la situació difícil que 's trobava y

Altre dal mateix carrer

maná que la forsa 's colouqués immediatament darrera d'una montanyeta propera, situada á la part esquerra, preparant-se d'aquest modo pera rebre á l'enemich.

La vanguardia seguí son camí sens deturarse, y la retaguardia s'apartá tot lo possible del enemich, lluytant el centre ab verdadera desesperació, servintse tan sols de l'arma blanca, rendintse després d'una gran resistencia, obligats pe'l número excésiu de las forsas enemigas

El quefe de la divisió italiana 's feu cárrech dels presoners, conduhint al general y oficials á'n el lloch de Massanas, hont se trobava 'l general francès.

Tres companyías del cap de la divisió equivocaren el camí, dirigintse vers á Arbucias, continuant desde aquest poble en direcció á Joanet, hont arribaren ben entrada la matinada.

Com D. Miquel de Baños, (tinent coronel mes antich) ignorava lo que havia sigut del general y hont se trobava, se feu cárrech de las tropas que li fou possible recullir, continuant la marxa en direcció á Sant Hilari, á quin poble arribaren á las set del matí.

Els vehins, al oviar que s'acostava una forsa armada y no poguent pensar que fos amiga, abandonaren la vila, fugint vers la *Roca d'en Plá*, fent d'aquest modo molt mes ditici

Entrada al Castell de Monsóriu.

la situació de la columna fugitiva, de modo que la tropa al arribar á l'esmentat poble, no trobá cap classe de queviures, resolguent allavors el quefe, continuar fins á Vich, á quina ciutat arribá la divisió en número de 500 homes.

El día 14 arribaren també gran número de soldats que per sa debilitat tingueren que quedar-se al poble de Espinelves. A la una de la tarde del mateix día, arribá 'l comandant del batalló de Girona, D. Joan Dalmanza, ab 122 individus y 16 oficials, quins formavan la retaguardia de la divisió al ser atacada, ans d'arribar á Sant Feliu de Buxalleu.

Solzament quedaren en el castell els malalts y ferits que no 'ls fou possible seguir en sa fugida, á sos germans de causa.

Pera fer l'entrega de l'enrunada fortalesa, 'l governador designá á D. Manuel Miquel Mellado, qui demaná que l'acompanyessin en tan difícil situació 'l practicant de Medicina, don Miquel Muní; el de Cirurgia, D. Joseph Castellar; el de Farmacia, D. Francesch Zamorano, y 'l capellá interí del castell, P. F. Joan Vilademunt, lector de PP. Missioners, qui per cert prestá grans serveys en compliment de son sagrat ministeri.

No quedaren pas enrera en las probas de patriotisme, 'ls vehins de Hostalrich, obser-

Detall del Castell de Monsóriu.

vant la mes honrosa conducta, portant á cap un fet com no 'n recorda gaires la història, fet, que per si sol, omplena de glòria á tot un poble cuan en els cors de llurs habitants hi covaproben encés, lo sagrat foch de l'amor patri.

A primers de Maig de 1810 celebraren, una reunió, tots els caps de casa de la vila, resolguent en la mateixa, abandonar son poble nadiu, puig que ab tota seguretat se venjarían els enemics, cuan altre volta se presentsin, de la desfeta que sufriren á primers de 'l mateix any. Posaren en pràctica lo acordat, el propi dia á las primeras horas de la tarde, deixant tots son cor á sa vila aymada, hont no retornaren fins 'l any 1814, cuan las tropas francesas desocuparen á Espanya. Durant aquell llarch temps, solsament restaren á Hostalrich, quatre ó be cinch familias de la mes baixa má y una tan sols de clase acomodada.

El cap de aquesta última (quin nom no estampem per no ferir susceptibilitats,) cridá un dia ab una reunió que 's celebrá á Malgrat, á tots 'ls emigrats, á quina comparegueren la major part, comensant el que 'ls habia convocat, ab las següents paraulas—«Senyors, ja veuhen VV. que l'Espanya está perduda y que de cap modo pot triomfar. Tórnintse á Hostalrich, que jo 'ls prometo que fent el jurament de fidelitat á Napoleon, el govern francès,

Entrada d' Hostalrich.

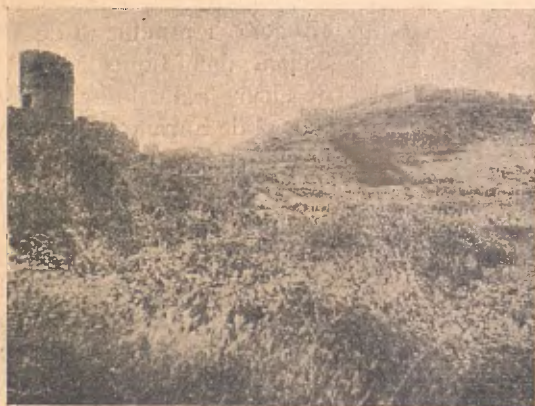
donará disposicions pera que sian reedificadas las casas de sa propietat.»

La resposta siguié com se mereixía.—«Tots volem morir espanyols, voleia morir per la patria y defendrer las armas de Ferran VII.»

Aquesta resposta, acompanyada de l'abandono que dos anys ans habían fet de sa estimada vila, vá dá peu á que 'ls francesos la tractessin ab tot el furor de la guerra, venjant en las casas, la rabia que tenían á sos habitants. De 200 casas (pocas mes ó menos) que contava la vila, no quedá teulada, no mes que en quatre, totas las demés, unas estavan cremadas, altres completament enrrunadas y las mes solzament existían las parets foranas. El mateix rector, que contava mes de sexanta anys y mes de trenta de l'esmentada vila, no li fou posible regoneixer, hont habia estat edificada la casa rectoral.

No podém expresar l'admiració que sentím per fets tan memorables, ni podem trobar paraulas suficientes pera llohar y enaltir á tan grans patricis, quins no perdent may la fé y lluytan encoratjats per l'amor á la terra 's feren dignes dignes de ella, reconquistant sa independència.

Creyem donchs que res mes indicat que traslladar aquí lo que deya respecte á 'ls fets que acabem de descriure, la Gaceta de Valencia (periodich oficial) el dia 18 de Maig de 1810. «Que rivals ilustres de 'ls invencibles que defensaren á la immortal Girona, se habían

Castell d' Hostalrich.

guanyat tans títols preciosos, á la mateixa admiració y á 'l mateix respecte, que tributa la pàtria á aquells héroes».

JOSEPH LLOREDA

Acabará

Vistas fotogràfiques de nostre col·laborador artístich en Pere Reig.

Del cor al cor

Ell

Si jo tingués de Deu l' inmens saber,
com are, bojament, t' estimaria,
y enamorat de tu á més no poguer,
tots els mons, tot el cel t' oferiria.

Ella

Si d' ell tinguessis el saber tan gran,
ni més bell ni mes fort véuret podria.
Amor dels meus amors, t'estimo tan,
que Deu, ó sabi ó boig, tan me faria.
Jo soch la teva dona delirant
y, com are, igualment t'abrassaria.

Ell

D'aprop meu no voldria separart,
y ohir ta veu, barreja delitosa
del cant del rossinyol al cap al tart,
y del cant, á trech d' auba, de l' alosa.
La teva hermosa veu que, incessantment
á dintre meu ressona,
ja poch á poch com la oració d'un nen,
ja delirant com un desitj de dona.

Ella

Sempre la sentis perque 'l meu esperit
per tú sempre palpita,
y fins en el silenci de la nit
en mon cos somnolent tot ell s'agita.
La veu del esperit, la que may ment,
que reflexa anyoransas y alegrías.
Si jo'm morís, també persistentment,
també persistentment la sentirías.

Ell

Las estrellas del cel, si jo fos Deu,
en un según las deixaria fosas,
y faria ressar per sobre teu
grans cascadas de llum, esplendorosas.

Ella

Mes ¡ay! després com quedaria 'l cel
de cap á cap sense una llum suspesa.
Are que ja se 'l lloch de cada estel,
quan aixequés els ulls, ¡quina tristesa!

Ell

Si jo sigués, com Deu, totpoderós,
me plauria per tú, ma ben aymada,
restar sort á las queixas y als dolós
d'aquesta Humanitat apesurada.
Aixís me malehís la Humanitat
y als precipicis enmenés llurs passos.
Jo fora un grandió enamorat
sens glatir altre gloria que'ls teus brassos.

Y el cor y el cap sentintme foguejant,
mon ser á ton impuls se regiria.
Si tu'm volguessis gran fora mes gran,
si'm volguessis dolent m'hi tornaria.

Ella

Jo sols voldria, amor dels meus amors,
que aplaquessis els odís y la guerra,
y 'm deixessis, després, sembrar de flors
tots els camins estérils de la terra.

Ell

Donchs aixís, si fos Deu omnipotent,
generosos el be repartiriam.

Ella

Y aniriam pel món. Pro ni un moment,
ni un moment ni un instant ens deixariam.

Ell

Has dit pel món? Aixís, dona del cor,
la gran visió del cel per ré t convida?

Ella

Com puch pensá en el cel, si ab ton amor
m'has fet tan gloriosa aquesta vida?

Ell

Cuan trobariam á un pobret malalt...

Ella

Mirantlo solsament el curarias.

Ell

Pero á Jesús li varen fer molt mal.
Si me'l fessin á mi, tú que farías?

Ella

Has vist may el mar blau com encantat
grandiosament omplintse de bonansa,
y creixe poch després desesperat,
y rugí ab la imponenta tempestat?
Donchs aixís fora jo per la venjansa.
Llavors voldria el teu poder tan gran,
y no'l voldria, no: l' exigiria...
me'n pujaria al cel, y en arribant,
el meu odi implacable deslligant
al aixafar el món ¡com gosaria!

R. SURIÑACH SENTÍES

Sitges, Septembre 1902

El joch

No hi havia dupte de que en el poble estava privat el jugar; pero de que 's jugava, encare n'hi havia menos de dupte.

Em sab molt greu denunciarho; pero es tant cert que 's jugava, com es cert qu'estava *prohibit*.

Pero, *pregunto*: ¿Qué tenian de fer aquella bona gent pera distréurers? Els que sentian vocació pel vici, ¿cóm el podían exercir sino jugant? Els aficionats á emocions, ¿cóm podían emocionarse sino veyent els interesos com anavan y venían, y sobre tot com se'n anavan?

Ho torno á repetir: no hi ha pas dupte de que 's jugava. No diré que 's *giressin* grans cantitats; no diré que hi hagués casas fortas; pero que hi havia casas jugadoras era tan cert com si ho haguessin vist tres testimonis de aquets que tenen firma y crédito.

Al café de *La Esperanza* 's jugava; á la taberna de la plassa 's jugava; á la de la plasseta 's jugava; es jugava al *Casino Moderat*, y 's jugava per tot ahont tenian cartas. Y, *además*, jo no sé quina mena de jugar tenian en aquell poble, pero es el cas que tothom perdía. Fora 'l cafeter, que cuan jugava també perdía, 'ls demés no eran jugadors: eran perdedors; tenian el do de la negra, l'acert y l'instint de la contraria, l'ull segur de no endavinarne ni una, y 'l voler d'anarsen á casa lleugers d'ermilla y clars de butxaca.

Al café de *La Esperanza* 'l joch era de més crits y més cops de puny que perduas. Jo no sé á qué devian jugar; pero cada día en una taula del recó s'hi posavan el Beco y 'l tartaner, els portavan unas cartas brutas y ben cargoladas, y encare no las tenian als dits comensava 'l crit, el cop de puny y 'l rebotre cartas á la taula. «*Arrastro!* „*Arrastro!* „*Arrastro!* „, cridava 'l contrari; y passavan dugas ó tres horas dient qu'arrastravan, y aquella vida arrastrada costava á n'el que perdía l'arrastro, deu céntims de café, deu més de copas, y quinze si era diada de festa.

Més enllá jugavan á una altra mena de joch, que 's coneix [que hi podian pendre mal pels noms que deixavan anar y las amenassas que 's feyan «Envit!», deya l'un; «*Truch!*» deya l'altre; «Donchs, jo retruch»; Donchs, jo tres truchs y repicó»; «Donchs, en val nou!» Donchs «joch á fora!» y cuan deyan «joch á fora» hi havia una consternació tant séria, que tremolavan totes las copas, els del *arrastro* y fins el que feya 'l solitari. Es veu qu'era un crit terrible. De vegadas, després d'haverlo donat, tenia d'acudirhi 'l cafeter en persona, perque era molt estrany que al donarlo no 's trenqués més pisa y 's malmetessin més cartas que la valua de lo que jugavan.

Com se veu, á *La Esperanza* 'l joch era ferm d'accionat, pero fluix de giro. Costavan més las cartas, els mármols qu'esquerdavan ab aquell cop de puny tant seguit, y 'l gasto de trencadissa dels exaltaments imprevistos, que lo que donavant á guanyar y lo que s'ex-

posavan á fer perdre. Allí á *La Esperanza* era l'únich lloch que sempre perdía 'l cafeter, perque jugavan per ell y jugavan á ferlo perdre.

En *El Pensil* ja anava més sério. Allí tenian billar propi, y cada diumenge 'l destapavan, y á la tarde jugavan al trenta-hu, y tots eran gent que *frecuentava*, que tenia *tracte* y que savia fer travesas. Fins el billar n'era de serio. No era d'aquells billars *enclenques* que sembla que 's tingui de tirar ab escura-dents; era un billar fet de confiança per un aficionat del poble, d'aquells reforsats, que lo mateix poden servir pera jugar que pera passejarhi per sobre. Las camas eran groixudas com las potas d'un elefant; á las troneras, hi cabian sis bolas (y quinas bolas!), y no sé las que arribava á tenir, de troneras, perque tot ell era ple de bossas; y referent al panyo, cuan hi corrian las bolas no hi corrian de puntetas com si duguessin espardenyas, sino que brincavan com si trepitjessin grava. Aixó si: tenia torrents, el billar, y pera jugarhi tenian de conéixers las dresseras y deixar caure la bola y qu'ella corrés pel seu compte.

Aixó 'ls jugadors ja ho savian, ¡vaya uns ells!, y se'n valian molt sovint. Allí hi havia lo millor del taco, y una partida de trenta-hu en *El Pensil* era una sessió d'academia de las lletras, que acudian á mirar asseguts al volt del billar tots els amichs de la casa. Cada jugador tenia la seva táctica. En Jepet, per exemple (un segon del coro), ab tot y ser carregat d'espalllas, agafava 'l taco, l'enguixava ben enguixat, mirava 'ls *palos* un ratet, y encare tornava á enguixar. Allavoras tirava, y sempre 'n feya caure un ó altre, ó tots, y en sobraven ó en faltavan; pero la cuestió es qu'ell feya tantos. En cambi, 'l senyor Jaumet, director del coro, tenia un cop de taco terrible: cuan feya correr las bolas, alló semblava una carrera de carros: las bolas botavan, saltavan per sobre dels *palos*, y molts cops á sobre la concurrencia, que cuan el veyia tirar ja prenia precaucions. En Joan, un baix, ja era tot un altre cosa: aquell tenia un [tirar molt seré: deixava no més córrer la bola, y apa: la bola que fes el seu fet, qu'ella ja sabia ahont anava; y si no feya trenta-hu, feya trenta-dos, que ja es prou; y si no acabava ell la partida, de segur que la acabaria 'l Noy Gran, el més ferm del coro y 'l més terror de la banda.

Aquell sí que allà hont posava l'ull posava la bola. Tirava, se girava d'esquena, dient: «Aquets son», y se 'n anava al cobro á la caixa.

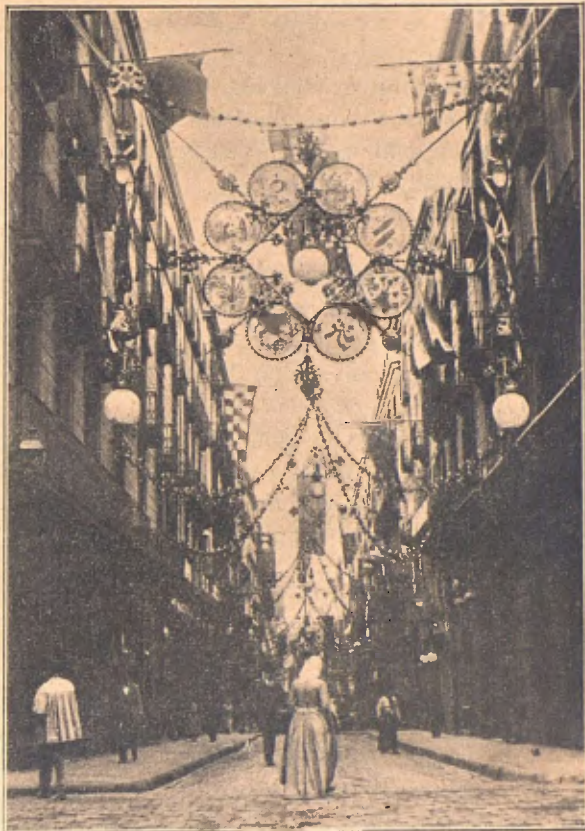
Aixó del cobro no era sempre una cosa tan senzilla, ni reposada com convenia á n' el poble. Devegadas, per si las bolas *mamavan* ó no *mamavan*, tenian de pasar tots els jugadors, d'un á un, mirantse contra claror las bolas, pera véurer si un paper de fumar hi passava; y, tant si passava un paper com si un llibret, sempre acordavan que *mamavan*. Devegadas, sobre si era brut ó si era net, si estava arrambat ó dessarrambat, hi havia un crit general que 's veyia be qu' eran coristas; donavan cops de tacos al billar, rebotian las bolas per sobre dels *palos*, y més de quatre vegadas varen tenir d'acudir á n' aquell cuadro de reglas y posicions del *noble juego del billar* pera que 'ls aclarís el conflicte, perque lo qu' es els que miravan no n' aclarian cap, de dupte: s' exposavan, aclarintlos, á rebre ells, y ells no estavan per caborias: ells volian badar, y no que 'ls fessin sets á la roba una gent qu' estavan tan avesats á ferne en el panyo de la *carrosa*.

Ja era vist que en *El Pensil* el joch no era tant seré com á *La Esperanza*; pero... encare eran bromas en cuan á classe de joch. Ahont anava de debó y á fer mal y á rebren era al *Centro Artesano*. Allí fins si havia d' anar de nit, y ab fosca y ab diners, y fins tenian vigilant á las dugas portas, que, vigila que vigilarás, no deixavan la vigilancia, ni cuan jugava 'l jutje, ni las autoritats del poble ab totas las minorías.

Allí jugavan á la mateixa biblioteca, com á lloch el més amagat de la casa, ab quinquers esprés d' aquells que no fassin malver la vista; taula verda ab el plano de las bonas y malas, ab coixí de malalt pera 'l banquer, y ab tots els requisits externs y interns que aconsella la prudencia en aquets casos.

El banquer, ab deu duros al devant, descambiats en pessas menudas, tenia 'l potet dels daus, y, donant copets á la taula ab una xicra de cuyro —*crac-crac-crac-crac*,— feya lo que s' n pot dir el reclam del jugador, y ab aquells ossets els cridava y anavan compareixent com gallinas ensenyadas.

De primer ningú s' arriscava: volian veurer 'l joch per qué la *darta*; volian anar á joch, y prou qui hi eran á joch! Provavan, consultavan

Carrer de Fernando.

l' experiència de la sort, y arriscavan mitja pesseta, en guanyavan mitja; y cuan veyan que havia bufat tres vegadas el vent de la mateixa direcció, ni havia un que s' escalfava de cap y, pataplam! hi posaxa un duro.

Perdut. El banquer tremolava, pero sempre perdía el duro. Ell que sí, que dos... A dintre.. Cuatre... A dintre... Molt be! Prou. Havia acabat els deu duros, y 'ls demanava al del costat, que 'ls havia guanyat de mica en mica ab tota la paciència.

El del costat del de la perdua també s'exaltava, els perdía y 'ls demanava al perdedor, que allavoras ja 'ls havia repescat; el vehí reprenia, perdía y 'ls enmatllevava á l' altre vehí; y aixis avall, y més avall, y vóltala sempre, al poch rato aquells deu duros ja havian donat dos toms, y, al haver set els tres toms, el banquer no tenia fondos, ni 'ls jugadors, ni cap de la concurrencia.

Tots havian perdut; tots. Es que 's prou! Tothom perdía en aquell poble, pero tots

sortian contents... Ahont devían ser aquells deu duros?... Potser els tenia 'l cafeter.

—No pot ser—deya un;—el banquer els hi havia enmatllevat.

—Potser ni existeixen.—Potser eran de broma. Potser tenim una bena als ulls.

—Y qué hem de tenirne, de bena. *Señores*: jo 'ls he tingut á las mans.

—Jo també.

—Jo també.

(*Aquí tants també com jugadors*).

—Si avuy vaig á joch, guanyo.

—Jo també, etc., etc.

—Pero ja guanyaré un día ó altre.

(*El matei x joch dels també*).

—Pero sempre ho dich, y... perdo sempre.

Aquet cop el «també» varen dirlo tots alhora y se'n van anar á la nona tots perdent; pero ab els mateixos cuartos que duyan.

SANTIAGO RUSSIÑOL.

(Del llibre *EL POBLE GRIS*)

Ullibres rebuts

EL POBLE GRIS, per Santiago Rusiñol.

Un aplech d' articles, d' impresions justas, de notas ben observadas, rodant com polsina assoleyada y aclaparadora sobre un poble trist, indolent, apàtich, sobre un poble tal vegada viscut, algunas voltas ideal. aixó es el llibre ab que volgüentnos ensopir—segons prólech del mateix Rusiñol—ens ha desvetllat de la relativa calma literaria que 's nota cada istíu y que enguany prometia tenir llarga durada.

El llibre es d'aquells que 's lleigeixen ab gust y 's deixan ab recansa de que s' hagin acabat tant prompte, de que siguin tant curts, ab tot y tenir el que 'ns ocupa mes enllá de 300 planas. Pero si 'l senyor Rusiñol s' ha cregut encomanarnos aquell mal del poble, del seu *Poble gris*, aquella *vida de pau* que tant bé descriu y que sugestiona de debó; si s' ha pensat que ens adiriam á la monotonía d'aquellashoras de rellotje de sol, á las posituras dels tipos que 'ns pinta, á la passivitat que 'ns dibuixa, hem de confessar que no ho ha lograt pas del tot; y encara més, hem de confessar que al obrir el llibre ja 'ns ho pensavam que, absolutament, no ho lograria. Es massa garbosa la seva ploma; es massa feconda, massa moguda la seva imaginació pera donarnos una *toma* continuada d' aclaparament y de calma. Prou sembla volguerho fer en els primers capítols del llibre; prou hi torna de tant en tant, cuan creu que 'ns ha aixerivit ab descripcions alegres y plenas de llum; y encara que al final vulga carregar la nota com volguent dir "vull aclapararvos de debó", al deixar el llibre, un recorda 'ls capítols

més entremaliats, y 'ls comenta rihent, y no 's recorda dels boyrosos escrits pla be per ensenyarnos (?).

Y no prenga, 'l senyor Rusiñol, aixó com un cárrech que no n' hi ha cap; com tampoch ho es la falta d'unitat que trobem en el llibre. L' autor que sent, que pensa, que te prou ànima y prou vida pera esmersarla per tot arreu, y que, com diu molt be "el parlar seriament á totas horas está desacreditat", no s' ha de ajupir á pautas fetas ni ha d' eimotllarse á patrons coneguts en que á voltas un argument ben trobat dona patent de literat, devegadas ben discutible; l' autor que, com en Rusiñol, veu en tot fins l' últim detall, que l' aprofita, que 'l sab dibuixar sense esllanguir la narració, ans al contrari, donanthi vida y fentla pastosa y agradable, el trobem més franch, més sincer, ab més personalitat embestint assumptos variats encare que després els lligui en una garba y en els presenti formant un llibre. Y el *Poble gris*, d' en Rusiñol, n' es un d' aquestos de llibres. En ell hi ha una barreja d' impresions que, més ó menos, tothom las ha viscudas; apuntadas ab un esperit observador que tot ens ho recorda; descritas ab un agre-dols simpátich á tot serho; y encare que devegadas abusi una mica del contrast de paraulas, de las similituts alegres y ensopegadas, del equívoch estirat, del recalcamet epigramátich, torném á dir que l' obra es bonica y que acusa un temperament artístich y hasta psicólech per excelencia.

Quí no ho sent tot aixó en *Las vellas*, en *L'amor en El boig*, en *El sabi*, en *Els esguerrats*; quí no 'l veu afondir ab una filosofia punxanta en *Las moscas*, en *El castell*, en *Els capellans*; quí no 'l recorda garbós en *El club dels exaltats*, en *El Pensil*, en *L'ajuntament*... en la descripció de *L' hostal de l' os*, en lo mateix *Cant del batre*, y tants y tants capítols com citariam y que contrastan visiblement ab *El poble*, ab *La vida de pau*, ab *El calvari*, ab *El mal del poble*, ab *Las nits de cada dia* y ab *El fossar*, escrits aquets últims á posta per recalcar l' adormiment, la calma d' aquell *Poble gris* que s' ajeu al llarch de la carretera....

Els capítols d' aquet llibre necessitarien en estudi que, per llarch, no 'l podém fer en aquesta Revista. Tots agradan prou y son prou notables; sobressortint, á nostre entendre, *La nit del amor*, hermosa descripció de la nit de Sant Joan, la més delicada, més literaria y més selecte del *Poble gris* ab que 'ns ha regalat el celebrat artista Rusiñol á sa tornada de Mallorca,

El llibre, com editat á «L' Avenç» inmillorable.

EL JARDIN ABANDONADO, de Santiago Rusiñol; traducción del catalán por Miguel Sarmiento.

Es una traducció feta ab tota consciencia, sense que 's trobi á faltar en ella l' aroma del conegut poema del senyor Rusiñol, *El jardí abandonat*. El senyor Sarmiento mereix un aplauso per la fidelitat ab que ha portat á terme la seva obra; ab traductors com ell, lograrian molts llibres nostres ésser més coneguts de lo que son, y potser se 'ns faria la justicia de no dir que totas las grans concepcions han sigut dels que no portan el calificatiu de *provincianos*.

CANTS DE NATURA, per Joan Clapés y Corbera.

Aixís titula el senyor Clapés un llibre de poesías en que 's descriu l'alba, el sol, la nit, el bosch y la montanya, ab tirada cap á la nota melangiosa, ab vistas á la florida dels prats, á las postas de sol y á una pila d' assumptos tractats per la majoria dels poetes de nostra terra. Com á notas justas, hem de confessar que no ni hem trobat gayres en el llibre dal senyor Clapés; una facilitat bastant prometedora, sí; y es una llástima que no s'embranqui per altres camins que 'ls de la imitació, sobretot—ja que no en l' assumpto qu' es patrimoni de tothom—en el metre, que, devegadas, escarnintlo, 's cau en cosas ditas, y molts cops s' ha de dir altre cosa de lo que 's voldria. Per aixó 'ns semblan millors y menos enfargadas las que menos pre-tencions métricas tenen. Ab aixó y ab desitjarli més acert en el llenguatge, creyém haver dit prou á qui te-nint foras per anar sol, es hora que deixi 'ls camina-dors per arribar á bon terme.

La edició honra á la tipografia d' Asmarats, de San Andreu de Palomar.

A. BORI Y FONTESTÀ.

Nostre folletí

Com á final de la preciosa y popular novela de costums del nostre temps

LA PAPALLONA

original del eminent novelista catalá

Narcís Oller

que hem repartit á nostres subscriptors, doném avuy el retrato de son insigne autor; habent-nos privat, la premura del temps, el cumpliment de la promesa de donarlo junt ab el del célebre novelista francés *Emili Zola*, quin repartirém la setmana entrant.

Próximament, seguirá, el llibre del genial poeta

Apeles Mestres

titulat

CANSONS

El concert que dissapte passat doná l' "Orfeo Catalá" en l' Exposició d' Art Antich del Palau de Bellas Arts, se vegé honrat ab una concurrencia molt numerosa, que aplaudí ab justicia al Orfeo tant per l'acert que tingue al escullir las pessas que formavan el programa, com per lo bon gust, justesa y art exquisit ab que las executá. Els aplausos se repetiren al acabament de cada composició sent precis repetirne alguna pera satisfer els desitjos del públich.

Hem rebut el quadern primes de la biblioteca *L'Atlántida* en el que 's reparteixen els primers folletins de "L' orfaneta de Menargues ó Catalunya agonitzant" de "La creu de la masía" y de "Una modelo".

Atentament convidats, tinguerem el gust d' assistir el passat diumenge á la festa que celebrá la societat "Catalonia", en quin local se reuní, ab aquest motiu, un bon aplech de distingidas personas que contribuïren ab sa presencia á donar animació y relleu al acte.

En dita festa s' executá el següent escullit programa:

Primera part.—"Quatre paraulas" per lo President del Centre en Francesch Vilar.—"Poeta y aldeano", pera piano, executada per en Joseph Rossell; Suppé.—"A vosaltres ninetas", poesia llegida per n' Enrich Costa; E. C. G.—(a) "Cansó del lladre", (b) "Lo pardal", cançons popular, cantadas per en Francesch Fons; ***.—"¿Voldria?" poesia recitada per la senyoreta Maria Freixa; S. S. C.—(a) "Au Soir!", pera piano; Schumann.—(b) "Pas des cinophores", id. id. executadas per la senyoreta Vallvé; G. Chaminade.—"Dos tipos", poesia, llegida per en Joseph Matheu; J. Asmarats.—"Quelcóm", fragments, executats á piano per en Lluís Planas; Ll. P.—"Las mevas ninas", poesia, recitada per la nena Figuerola; S. S. C.—"El anillo de hierro", ocarina per en S. Valls y piano per en J. Rosell; Marqués.

Segona part.—"Isabel" fragments d' un poema llegits per en Joseph O. Martorell; J. O. M.—"Pregaria á la Verge", piano, executada per la senyoreta Carme Coll, ***.—"L' Enamorat", poesia, recitada per en F. A. S., J. Staramsa.—"La jutjesa", cansó popular, cantada per en Francesch Pons, ***.—"El primer petó", poesia, recitada per la nena Freixa, S. S. C.—(a) "Filenal", pera piano, Mendelsohn (b) "Danse nowigienne", id. id., executadas per la senyoreta Vallvé, Grieg.—"Jorns venturosos", poesia, llegida per en Faust Casals y Bové, F. C. B.—"Valsos" pera piano, executats per en Lluís Planas, ***.—"Capritxo", poesia, recitada per la senyoreta Eularia Figuerola, S. S. C.—"Marxa india", pera piano, executada per en Joseph Rosell, Sellenik.—"A Catalonia", poesia, llegida per en Sebastiá Salvador y Coca, S. S. C.—"Parlament", per en Joseph Durban.

Se repetiren alguns números del programa y foren aplaudits tots els artistes que en ell prengueren part, sortint la concurrencia molt complascuda de la festa.

Suscripció pública de caracter popular, pera honrar la memoria del gran poeta catalá Mossen Jacinto Verdaguer, ab una corona conmemorativa, y quina cuota única es de deu céntims.

Continuació de la llista del senyors que s'han suscrit en la Administració de CATALUNYA ARTÍSTICA; C. B. de Dalfó, Ll. Dalfó, Isabel Dalfó, Joan Dalfó, Cristina Llansó, M. Llansó, C. Llansó, A. Domenech, Rafel Albareda, Dolors Costa de Albareda, Carme Botella, Antoni Amores, Rupert Amores, Antoni Albareda, Conxita Albareda, Emilia Sanchez de Amores, L. G. A., C. G. de G., Joseph Bonafos, Lluís de Argila, J. G. C., E. B. y U., E. de Baradat, Joseph Quintana, Andreu Rey, Salvador Cisteró, Francesch Alemany, Margarida Quintana, Toribi Hernando, Eduard Feo, Joseph Bisdomini, Joseph Forés, Ignasi Oliva, Antonia Monmany, Francisco Casamajó, Emili Tudó, Joaquím Manan, Jaume Oliva, Adelaida Sulé, Felix Bellfort, Pons Ribalta, Rafel Terradas, Teodora Bosch de Terradas, Enrich Codina, Pilar Terradas de Codina, Joseph Forcada, Angeleta Grant y Sala, Joan Almó, Modest Balaguer Fius, Joseph Balaguer Fius, Raymond Balaguer Fius, Centre de Viatjans, Carrer Pelayo, 42: J. Morer, J. Mir, J. Balaguer, J. Mur, R. Ventura, F. Sala, J. Domenech, J. Martorell, C. Rogés, A. Puiggali, C. Ragué, E. Pomar, J. Cánovas, J. Domenech, J. Muset, F. Clará, M. Cherizola, J. Ortega, R. Espinós, R. Carbonell, F. Martínez, F. Fábregas, A. Aragonés.

Monument á Frederick Soler

Suscripció pública destinada á aumentar els ingresos pera 'l Monument á FREDERICK SOLER (PITARRA), quals donatius no podrán excedir de una pesseta, al objecte de donar á la suscripció carácter popular.

De las cantidades recaudadas se'n fará entrega á la *Comissió Executiva del Monument*, presidida per l' Alcalde d' aquesta ciutat.

Suma anterior. 63'95 ptas.

F. G. C. 0'25

Abelardo Coma 1

E. B. y M. 0'50

Total. . . . 65'70 ptas.

Continúa oberta la suscripció en la Redacció de CATALUNYA ARTÍSTICA.

La coneguda casa de Joseph Dammann, de Hamburg, ens informa que la nova **Loteria de Hamburg**, vá á comensar dintre de poch. La sort de guanyar en la mateixa, essent molt important, ofereix la fortuna á la má, en la casa de Joseph Dammann. Aquesta casa establerta desde 1851 s' ha fet acreedora al regoneixement per sos pagos satisfets ab puntualitat; últimament entre varis premis que ha pagat en Espanya n' hi ha hagut un de 50.000 y un altre de 65.000 marchs.

Acompanyém el prospecte de dita Loteria en la present edició.

Prospectes gratis y franchs de port á qui 'ls demani.

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona

CATALUNYA ARTÍSTICA

SETMANARI IL·LUSTRAT D'ARTS Y LITERATURA

Direcció, Redacció y Administració: — *Passeig de Colón n.º 6, principal*

DIRECTOR: **PRIU BADIA**.—ADMINISTRADOR: **BARTOMEU LLURÓ**

EN SOS NÚMEROS ORDINARIS PUBLICA:

16 planas de text degut als millors prosistas, poetas y crítichs regionals.— 8 de folletí literari.— Gravats y dibuixos de notables artistas.

Confecciona sovint números extraordinaris.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: BARCELONA, trimestre 2 pessetas.—FORA, mitj any 4 pessetas.

EXTRANJER un any 12 franchs.—NÚMERO CORRENT, 15 céntims.—NÚMERO ATRASSAT, 20 céntims